

Nr 502.

Av herr **Andersson** i Stockholm **m. fl.**, *angående förhindrande av dubbelanställningar och mångsyssleri bland statens tjänstemän.*

Vid 1933 års riksdag framförde undertecknade en motion angående åtgärder till förhindrande av mångsyssleriet bland de högre tjänstemännen. I motiveringen till denna motion anfördes följande:

'Det 'mångsyssleri', som förekommer bland de högre ämbetsmännen och bland vissa politiker, börjar bliva allt mer omtalat, beroende därpå, att det samma menligt inverkar på utförandet av de arbetsuppgifter, som vederbörande ha sig förelagda. Statens och kommunernas kostnader, som bliva en följd därav att ett betydande antal av de i allmän tjänst anställda använder sin tjänstetid till allt annat än det, för vilket de blivit anställda, uppgå för närvarande till betydande belopp. Ärenden, som skola behandlas i de olika ämbetsverken, bliva liggande månad efter månad, och de, som äro beroende av ärendenas lösande, få vänta till dess vederbörande tjänsteman får tid att ägna sig åt sin tjänst i den omfattning, att ärendet hinner avgöras. 'Kungl. Maj:ts nådiga tågordning' har blivit en visa i landet.

I de flesta ämbetsverken härskar mångsyssleriet bland de högre tjänstemännen, och de utredningar, som verkställets därom, ha icke medfört några åtgärder från statens sida, som kunnat medföra någon ändring. För övrigt ha dessa utredningar tagit sikte huvudsakligen på de lägre befattningshavarna, under det att de verkligt mångsysslande ej kommit i åtanke. Om början gjordes med att granska huru många uppdrag vissa ledamöter av kommittéer och sakkunniga ha, skulle genast förklaring givas till att de som utnämnas till sakkunniga behöva så oerhört lång tid för att slutföra sina uppdrag. De sociala försäkringsfrågorna uppskjutas år efter år i avvaktan på utredningarnas slutförande, och under tiden vandra de 'sakkunniga' från sammanträde till sammanträde i olika institutioner, där ledamotskapet är förenat med större eller mindre arvode. Utredningsuppdragen ha urartat till att bliva en huvudsak, under det att utredningsarbetet och dess resultat blivit bisaker för de sakkunniga. Därtill kommer att ett betydande antal sakkunnigeförslag, då de väl bliva färdiga, äro av det innehåll, att de ej komma till någon användning. Detta naturligen beroende därpå, att de ofta mångsysslande 'sakkunniga' ej nedlagt tillräckligt med tid, intresse och sakkunskap på sitt uppdrag.

Så ha till exempel i arbetslöshetsförsäkringsfrågan olika sakkunniga under årens lopp kvitterat tiotusentals kronor i arvode, utan att arbetet burit den minsta frukt för dem, som lida under arbetslöshetens verkningar. Ifråga om folkpensioneringen har 'sakkunnigeverksamheten' burit i det närmaste

samma resultat. Socialiseringsnämnden har även varit en institution, som icke lämnat sina ledamöter 'lönlösa', men betecknande nog är att dess första betänkande, som avgavs för snart tio år sedan, ännu icke blivit föremål för någon behandling. Förslaget benämndes rätt allmänt 'humoristernas socialisering', en benämning som, med hänsyn till förslagets innehåll, torde få anses ganska riktig. Något mer märkbart från socialiseringsnämnden än kostnaderna för dess verksamhet har icke förekommit.

Man finner vidare flottstations-sakkunniga och många andra sakkunniga, som på statens — skattebetalarnas — bekostnad utformat mer eller mindre illa genomtänkta och onödiga förslag. Det mesta tillkommet för att giva 'sakkunniga' tillfälle att vara sakkunniga. Det är icke en dag för tidigt, att det sker en ändring i dessa förhållanden, så att de, som skola utreda de viktiga frågor som förekomma, ägna sig åt sin uppgift och slutföra den inom bestämd tid, och att de politiska nödhjälpsarbeten, som en hel del utredningar utgöra, bliva avskaffade.

Dylika sakkunnigeuppdrag och en hel del andra uppdrag förenas nu ofta med chefskapet för de mer betydelsefulla statsverken. Att vara överdirektör eller generaldirektör för ett statsverk borde — vi draga den slutsatsen med hänsyn till den för dylika poster gällande lönen — kräva sin man i den utsträckning, att sysslan ej borde kunna förenas med en rad andra mer eller mindre avlönade uppdrag. Likaså byråchefs- och andra chefsbefattningar i de olika statsverken borde med hänsyn till lönen vara så krävande att vederbörande tjänsteman icke behöfde en eller flera ytterligare sysselsättningar för att få bruk för sin arbetskraft.

Vederbörande anser möjligen sig själv äga så märkliga och för samhället outhärliga kunskaper, att han måste vara med nästan överallt, men det finnes intet skäl för samhället att godtaga denna uppfattning. Om vederbörande granskar den ersättning de i regel ha för den ordinarie tjänsten, skola de finna, att denna ersättning är så tilltagen både för en byråchef och en generaldirektör, att ingen torde hava kraft och kunskaper öfver, då staten fått valuta för de löner, som utgå på dylika poster. En lantbrevbärare får utan tvivel göra tio-dubbelt mer rätt för sin lön än generaldirektören kan göra för sin, även om han helt ägnar sig åt sin uppgift.

Ett område, där tjänstemännen få extra betalning i stor utsträckning, då de utföra arbete åt staten, är vid fullgörande av uppdragen som ordförande i taxeringsnämnderna. Statsrevisorerna ha i år och vid något tidigare tillfälle riktat anmärkningar mot det sätt, på vilket dessa arbeten avlönas i samband med den ordinarie statstjänsten. Utnämmandet av taxeringsnämndernas ordförande tillgår ofta så, att det giver intryck av, att det är en liten kamratkrets av ämbetsmän, som utnämner inom sig och bland sina närmaste. Förteckning över ordförandena i Stockholm giver stöd för dylik uppfattning. Då f. d. polismästare Hårleman, vilken icke skött sin befattning utan betydande anmärk-

ningar, gick i pension, utnämndes han som taxeringsnämndsordförande med ett arvode av omkring 3,000 kronor. Några andra skäl för denna utnämning än att 3,000 kronor är ett bra tillägg till pensionen torde icke kunna uppvisas.

I samma förteckning över pensionsnämndsordförande finnas flera byråchefer i pensionsstyrelsen och andra statsverk. Dessa bruka icke åtnjuta tjänstledighet för utförande av arbetet i fråga utan förena detsamma med sin vanliga tjänstgöring på tjänsterummet. Pensionsstyrelsens administrationskostnader äro så stora, att den arbetskraft, som där finnes, bör helt utnyttjas för den ordinarie tjänsten. Om så skedde, skulle behandlingen av åldringarnas pensionsärenden kunna påskyndas, vilket är synnerligen av behovet påkallat.

De förhållanden, som av statsrevisorerna påtalats i denna fråga, äro av den art, att enbart dessa motivera särskilt ingripande från statsmakternas sida. En granskning från statsrevisorernas sida av hithörande förhållanden vad Stockholm angår skulle giva skäl för minst samma anmärkningar.

Det råder en rätt omfattande arbetslöshet även bland tjänstemän. Om den ordningen med bestämdhet genomfördes, att de statens och kommunernas tjänstemän, som erhålla uppdrag av ovan omskriven art, icke skola förena dessa med sin tjänst utan skola taga ledighet från tjänsten under tiden för utförande av dylika uppdrag, skulle detta i sin tur medföra arbete för rätt många av de för närvarande arbetslösa tjänstemännen, som visserligen icke kunde placeras på byråchefsposterna men på de genom vikariat ledigblivna lägre befattningarna. Härigenom skulle en del arbetslöshet avskaffas och behandlingen av de inom statsförvaltningen förekommande ärendena påskyndas. I den mån tjänsten icke tager vederbörande tjänstemans tid i anspråk i högre grad, än att uppdrag som ordförande i taxeringsnämnd och liknande uppdrag kunna förenas med tjänsten, bör tjänstemännen åläggas att utan särskild ersättning utföra uppdraget."

Utskottet yrkade avslag på motionen, men densamma bifölls dock i andra kammaren. I första kammaren förekom ingen debatt om densamma, och där godkändes utskottets hemställan.

Alla de synpunkter, som anfördes i den ovan återgivna motiveringen, äga fortfarande samma aktualitet. På alla områden frodas mångsyssleriet i samma omfattning som tidigare, under det att de som äro beroende av det arbete ämbetsmännen skola utföra fortfarande bliva lidande.

Som exempel på ämbetsverk, där arbetstakten behöver ändras, kan kamrarrätten lämpligen anföras. Vi hava sett allmänna meddelanden om att det tagit sex år för avgörande av skattemål, och för närvarande taga alla ärenden, som icke erhålla förtursrätt, normalt en tid av mellan två och ett halvt till tre år för avgörande. Det måste betecknas som rent av löjligt, att ärenden skola ligga i ett skåp på en hylla i tre år, innan det statsverk, som är till för ärendenas avgörande, kan komma sig för att besluta. Det torde väl från något håll göras den invändningen, att dessa missförhållanden bero ej på mångsyss-

leri utan på för stor arbetsbörda för ämbetsverkets ifråga. Man finner emellertid män med titeln "kammarrättsråd" i tjänster, som icke ha det minsta med kammarrättens verksamhet att skaffa. Oss synes det lämpligt att dessa arbetade undan ärendena i den statsinstitution de äro anställda, innan de gäve sig ut och på andra områden sökte utlopp för sin energi.

Ett avskaffande av mångsyssleriet skulle kunna medföra en avsevärd förbättring av arbetstakten inom ämbetsverken och därigenom även avsevärda besparingar för statsverket. Avskaffande av mångsyssleriet skulle även, som vi ovan framhållit, medföra avsevärt ökat antal arbetstillfällen för tjänstemän, som nu äro arbetslösa. Inom arbetarvärlden ha organisationerna gjort betydande insatser för avskaffande av dubbelanställningar, och arbetarna ha på grund av solidaritetskänsla följt organisationernas maning att icke genom övertidsarbete och dubbelanställningar taga brödet ur munnen på arbetslösa. Organisationerna bland tjänstemännen äro svagare och solidaritetskänslan är icke större än att behovet av ett ingripande från statens sida mer och mer framträder, då det gäller denna fråga. Då det gäller arbetstillfällen för arbetslösa, måste staten även tillse, att pensionerade tjänstemän icke anställas i statens tjänst. Det finnes för närvarande tusentals pensionärer anställda i statens och i kommunernas tjänst. Detta under det att flera tusental, som äga nödiga kvalifikationer för arbetets utförande, gå arbetslösa och i många fall måste understödjas med allmänna medel. Pensionerna äro i allmänhet så tilltagna för dessa pensionärer, att de vida överstiga vanlig arbetsinkomst. Det kan med hänsyn därtill icke anses orimligt, att åtgärder vidtagas för att bereda arbetslösa tillfälle att få arbete och därmed möjlighet att försörja sig utan understöd.

I anslutning till det här anförda få vi härmed föreslå,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till regeringen hemställa om omedelbara och effektiva åtgärder till förhindrande av dubbelanställningar och mångsyssleri bland statens tjänstemän samt att vid tillsättande av kommittéer och sakkunniga hänsyn måtte tagas till de synpunkter som ovan anförts.

Stockholm den 23 januari 1934.

Edoff Andersson.

Nils Flyg.

Viktor Herou.

Karl Kålbom.

Verner Karlsson.

Aug. Spångberg.

Albin Ström.

Torsten Henrikson.